

Statistische Trends

Subjectief welzijn: tevredenheid, zinnolheid en affecten

Jacqueline van Beuningen

December 2018

Inhoud

1. Inleiding 3

2. Methode 4

- 2.1 Gegevens 4
- 2.2 Operationalisatie subjectief welzijn 4
- 2.3 Overige operationalisaties 6
- 2.4 Analyses 7

3. Resultaten 7

- 3.1 Tevredenheid met het leven 7
- 3.2 Zinvolheid van het eigen leven 8
- 3.3 Positieve en negatieve affecten 10
- 3.4 Relaties tevredenheid met het leven, zinvolheid en affecten 11
- 3.5 Wie scoort hoog op subjectief welzijn? 13

4. Conclusies 13

- Literatuur 14
- Tabellenbijlage 16

Veruit de meeste Nederlanders van 18 jaar en ouder zijn tevreden met het leven dat ze leiden en vinden hun leven zinvol. Driekwart van de bevolking ervaart regelmatig of vaak positieve emoties. Negatieve emoties komen veel minder dikwijls voor, 72 procent heeft deze zelden. Een vaste partner, betaald werk, vrijwilligerswerk en sociale contacten met familie, vrienden en burens zijn allemaal positief gerelateerd aan zowel tevredenheid met het leven als zinvolheid. Het hebben van een kind maakt niet uit voor de tevredenheid, wel voor het ervaren van een zinvol leven. Vrouwen beschouwen iets vaker hun leven als zinvol dan mannen. Wel hebben ze minder vaak positieve emoties en vaker negatieve emoties. Vrouwen zijn vooral vaker moe dan mannen. Van de volwassenen is 18 procent niet alleen tevreden met het leven, maar vindt het eigen leven ook zinvol en ervaart dikwijls positieve en zelden negatieve emoties.

1. Inleiding

Het CBS meet subjectief welzijn sinds 1974 met behulp van vragen over tevredenheid met het leven en geluk. Volgens de wetenschappelijke literatuur op dit gebied bestaat subjectief welzijn echter uit meer componenten dan deze twee onderdelen (Deci en Ryan, 2008; Diener, Suh, Lucas en Smith, 1999; Ryff, 1989). Subjectief welzijn omvat volgens de theorie drie aspecten en is te beschrijven vanuit een cognitief, eudemonisch en affectief perspectief (OECD, 2013).

De cognitieve component van welzijn is de afweging tussen goede en slechte kanten van het leven om daarmee de tevredenheid van het leven te bepalen. De eudemonische component gaat over een leven kunnen leiden dat voldoening geeft. Dit aspect heeft betrekking op het psychisch functioneren. Met eudemonisme wordt bedoeld 'het streven naar een geslaagd leven'. Eudemonisch welzijn wordt gedefinieerd als *'de gevoelens geassocieerd met gedrag in de richting van, en consistent met, iemands' werkelijke potentieel'* (Waterman, 1984, p.16). In dit artikel wordt op een dimensie van deze welzijnscomponent ingezoomd, namelijk het leiden van een waardevol ofwel zinvol leven (Waterman, 1984). De affectieve component tot slot betreft het ervaren van positieve en negatieve emoties. Bij positieve emoties gaat het om gevoelens van geluk, kalmte of opgetogenheid. Negatieve emoties omvatten onprettige gevoelens zoals droefheid, somberheid, boosheid of bezorgdheid.

Het CBS heeft in 2016 in het onderzoek Sociale samenhang en Welzijn gegevens verzameld over de ervaren zinvolheid van het eigen leven en positieve en negatieve emoties. Hier worden voor het eerst de resultaten hiervan besproken.

In dit artikel wordt het subjectief welzijn van de Nederlandse bevolking van 18 jaar en ouder naar achtergrondkenmerken in kaart gebracht aan de hand van de drie aspecten van subjectief welzijn: tevredenheid met het leven, zinvolheid van het eigen leven en affecten. Daarbij komt ook de onderlinge samenhang tussen tevredenheid, zinvolheid en positieve en negatieve emoties aan de orde. Uit eerder onderzoek bleek dat ervaren zinvolheid

ofwel eudemonisch welzijn leidt tot positieve affecten, maar dat niet alle positieve affecten hierdoor veroorzaakt worden (Deci en Ryan, 2008). Deze concepten zouden dus gerelateerd moeten zijn, maar niet hetzelfde. Over de samenhang tussen cognitief en eudemonisch welzijn is weinig onderzoek bekend.

2. Methode

2.1 Gegevens

De gegevens in dit artikel zijn gebaseerd op het onderzoek Sociale samenhang en Welzijn uit 2016. Het onderzoek gaat over welzijn, sociale, maatschappelijke en politieke participatie en vertrouwen. De data zijn verzameld volgens een sequentieel mixed-mode ontwerp: respondenten zijn gevraagd om eerst via internet de enquête in te vullen. Indien respons uitbleef, zijn personen met een bekend telefoonnummer telefonisch opnieuw benaderd. Personen van wie het telefoonnummer onbekend was, zijn persoonlijk herbenaderd. Iedereen die benaderd werd, ontving vooraf een cadeaubon van 5 euro als dank voor het invullen van de vragenlijst. In 2016 bedroeg de respons 69 procent. In totaal zijn gegevens beschikbaar van 7 114 personen van 18 jaar en ouder.

2.2 Operationalisatie subjectief welzijn

Tevredenheid met het leven

De mate waarin mensen tevreden zijn met het leven is vastgesteld met de volgende vraag: "Kunt u op een schaal van 1 tot en met 10 aangeven in welke mate u tevreden bent met het leven dat u nu leidt?" Een 1 staat voor 'volledig ontevreden' en 10 voor 'volledig tevreden'. De scores van 1 tot en met 4 worden geclassificeerd als 'ontevreden', 5 en 6 als 'niet ontevreden, niet tevreden' en 7 tot en met 10 als 'tevreden'. Deze afkappunten zijn in eerder onderzoek vastgesteld (Van Beuningen, Van der Houwen en Moonen, 2014).

Zinvolheid van het eigen leven

Of men het eigen leven zinvol vindt, is als volgt gevraagd: "Kunt u aangeven in hoeverre u de dingen die u doet in uw leven zinvol vindt. Is dat: heel zinvol, zinvol, niet zo zinvol, helemaal niet zinvol?".

Positieve en negatieve affecten

Emoties zijn gemeten door te vragen naar hoe men zich de dag voorafgaand aan het onderzoek voelde. De volgende positieve emoties zijn meegenomen: vrolijk, kalm en gelukkig. Er waren hierbij telkens vier antwoordcategorieën in de vorm van: 'heel vrolijk', 'vrolijk', 'niet zo vrolijk' en 'helemaal niet vrolijk'. Daarnaast is gevraagd naar hoeveel mensen gisteren hebben gelachen met als antwoordcategorieën: 'Heel veel', 'veel', 'niet zo veel' en 'helemaal niet'.

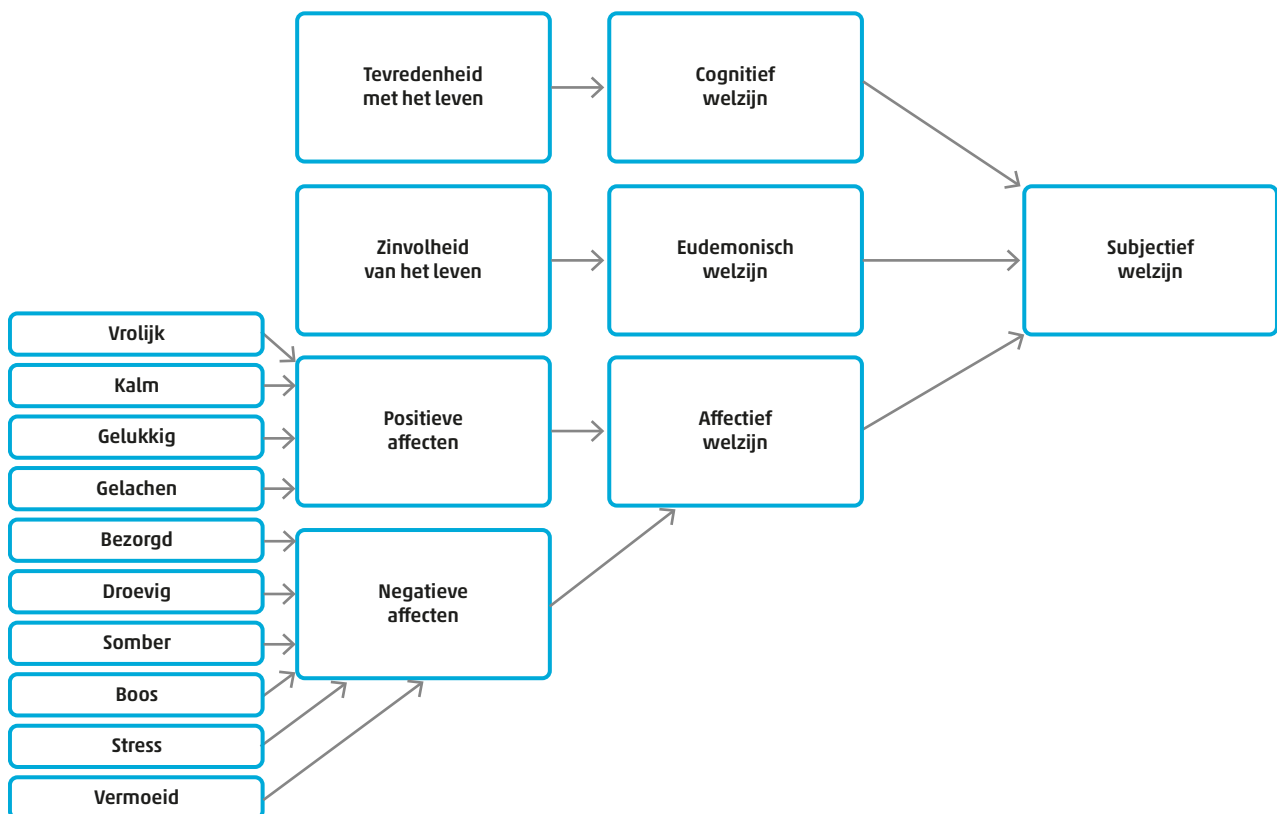
De volgende negatieve emoties zijn meegenomen: bezorgd, droevig, somber, boos en stress. Daarnaast is gevraagd in hoeverre mensen gisteren vermoeid waren. De antwoordcategorieën hadden dezelfde vorm als bij de positieve emoties.

Deze affecten worden samengevoegd tot positieve (vrolijk, kalm, gelukkig en gelachen) en negatieve emoties (bezorgd, droevig, somber, boos, stress en vermoeid). Vervolgens zijn er vier categorieën gemaakt die aangeven hoe vaak positieve dan wel negatieve emoties zijn gevoeld: zelden, soms, regelmatig of vaak. Personen die niet alle vragen over de emoties hebben beantwoord, zijn hierbij buiten beschouwing gelaten.

Bij positieve emoties kan men minimaal 4 en maximaal 16 punten scoren. De scores 4 tot en met 7 horen bij de categorie 'zelden', 8 tot en met 10 bij 'soms', 11 tot en met 12 bij 'regelmatig' en 13 tot en met 16 bij 'vaak'. Daarnaast zijn er twee restricties opgelegd: in de categorie 'zelden' mag een respondent geen 4 ('heel veel') op één van de vier vragen scoren en in de categorie 'vaak' geen 1 ('helemaal niet'). Voor negatieve emoties kan men minimaal 6 en maximaal 24 punten scoren. Daar horen de scores 6 tot en met 11 bij 'zelden', 12 tot en met 14 bij 'soms', 15 tot en met 18 bij 'regelmatig' en 19 tot en met 24 bij 'vaak'. Ook hier gelden dezelfde restricties: bij 'zelden' mag geen 4 voorkomen bij de zes vragen en bij 'vaak' geen 1.

De vragen over de ervaren emoties op de dag voorafgaand aan het onderzoek zijn bewust op deze manier gesteld. Door respondenten aan de dag voorafgaand aan het onderzoek te laten denken bij het beantwoorden van de vragen, kunnen zij zich gemakkelijk herinneren hoe zij zich voelden. Door deze vraag aan iedereen op deze manier te stellen,

2.2.1 De drie componenten van subjectief welzijn en de bijbehorende operationalisaties

nemen mensen dagen verspreid over het jaar in gedachten aangezien zij de enquête op verschillende momenten in het jaar invullen. Het onderzoek is immers een doorlopend onderzoek, waarvan het veldwerk van januari tot en met december loopt. Hierdoor ontstaat spreiding over het jaar en zal bijvoorbeeld een bepaalde maatschappelijke gebeurtenis de ervaren emoties niet vertekenen. Hoewel sommige mensen hierdoor een voor hen uitzonderlijk goede en anderen een slechte dag in gedachten zullen hebben, zal dit over het algemeen een gemiddeld beeld van de emoties opleveren. Deze vraagstelling wordt door de OECD aangeraden in hun richtlijnen voor het meten van affecten (OECD, 2013).

De drie componenten van subjectief welzijn en de bijbehorende operationalisaties zijn in schema 2.2.1 weergegeven.

2.3 Overige operationalisaties

Ervaren gezondheid

"Hoe is over het algemeen uw gezondheid?" Antwoordmogelijkheden zijn: 'zeer goed', 'goed', 'gaat wel', 'slecht' en 'zeer slecht'.

Betaald werk

"Heeft u op dit moment betaald werk. Ook 1 uur per week of een korte periode telt al mee. Evenals freelance werk?" De antwoordmogelijkheden zijn: 'ja' en 'nee'.

Vrijwilligerswerk

"Heeft u in de afgelopen 12 maanden wel eens vrijwilligerswerk gedaan?" Deze vraag is gesteld voor 13 soorten organisaties, namelijk gerelateerd aan: jeugdwerk, school, verzorging, buurt, sport, cultuur, hobby, kerkelijk of levensbeschouwelijk, vakbond of bedrijfsorganisatie, politieke partij of actiegroep, sociale hulpverlening, wonen of andere organisatie. De antwoordcategorieën zijn: 'ja' en 'nee'.

Familiecontacten

"Hoe vaak heeft u contact met één of meer familieleden of gezinsleden die niet bij u in huis wonen?" De antwoordcategorieën zijn als volgt: 'dagelijks', 'minstens 1 x per week, maar niet dagelijks', 'minstens 1 x per maand, maar niet wekelijks', 'minder dan 1 x per maand' en 'zelden of nooit'.

Vriendencontacten

"Hoe vaak heeft u contact met vrienden, vriendinnen of echt goede kennissen?" De antwoordcategorieën zijn als volgt: 'dagelijks', 'minstens 1 x per week, maar niet dagelijks', 'minstens 1 x per maand, maar niet wekelijks', 'minder dan 1 x per maand' en 'zelden of nooit'.

Burencontacten

"Hoe vaak heeft u contact met buren?" De antwoordcategorieën zijn als volgt: 'dagelijks', 'minstens 1 x per week, maar niet dagelijks', 'minstens 1 x per maand, maar niet wekelijks', 'minder dan 1 x per maand' en 'zelden of nooit'.

Gestandaardiseerd besteedbaar inkomen

Het gestandaardiseerd besteedbaar inkomen is het besteedbaar inkomen van het huishouden gecorrigeerd voor verschillen in grootte en samenstelling van het huishouden. Deze correctie vindt plaats met behulp van equivalentiefactoren. In de equivalentiefactor komen de schaalvoordelen tot uitdrukking die het gevolg zijn van het voeren van een gemeenschappelijke huishouding. Met behulp van de equivalentiefactoren worden alle inkomens herleid tot het inkomen van een eenpersoonshuishouden. Op deze wijze zijn de welvaartsniveaus van huishoudens onderling vergelijkbaar gemaakt. Het gestandaardiseerd inkomen is een maat voor de welvaart van (de leden van) een huishouden.

2.4 Analyses

De resultaten worden naar een aantal bevolkingsgroepen uitgesplitst op basis van geslacht, leeftijd, hoogst behaald onderwijsniveau en migratieachtergrond. Bivariate resultaten worden gecontroleerd door middel van meervoudige logistische regressieanalyses. Dat wil zeggen dat verschillen worden getoetst met correctie voor verschillen in andere persoonskenmerken (geslacht, leeftijd, hoogst behaald onderwijsniveau en migratieachtergrond), de ervaren gezondheid en het gestandaardiseerd besteedbaar inkomen van het huishouden (in percentielen). Gezondheid en inkomen worden meegenomen, omdat uit eerder onderzoek bleek dat deze sterk gerelateerd zijn aan subjectief welzijn (Van Beuningen en Kloosterman, 2011). Daarbij zijn tevredenheid met het leven (tevreden versus de rest), zinvolheid (zeer zinvol en zinvol versus de rest), de positieve affecten (in twee regressies: vaak positieve emoties versus de rest en zelden positieve emoties versus de rest) en negatieve emoties (ook in twee regressies, analoog aan de positieve affecten) als afhankelijke variabelen gebruikt. De verschillen besproken in dit artikel zijn significant ($p < 0,05$) en worden niet verklaard door de hierboven genoemde persoonskenmerken, de gezondheid of het inkomen, tenzij dit expliciet wordt vermeld.

Daarnaast wordt bekeken of het hebben van kinderen of een partner, het verrichten van betaald werk of vrijwilligerswerk en de frequentie van familie-, vrienden- of bureaucontacten gerelateerd zijn aan de verschillende onderdelen van subjectief welzijn. Tevens wordt in multivariate analyses onderzocht hoeveel deze componenten toevoegen ten opzichte van de eerder genoemde persoonskenmerken en de inkomens- en gezondheidssituatie.

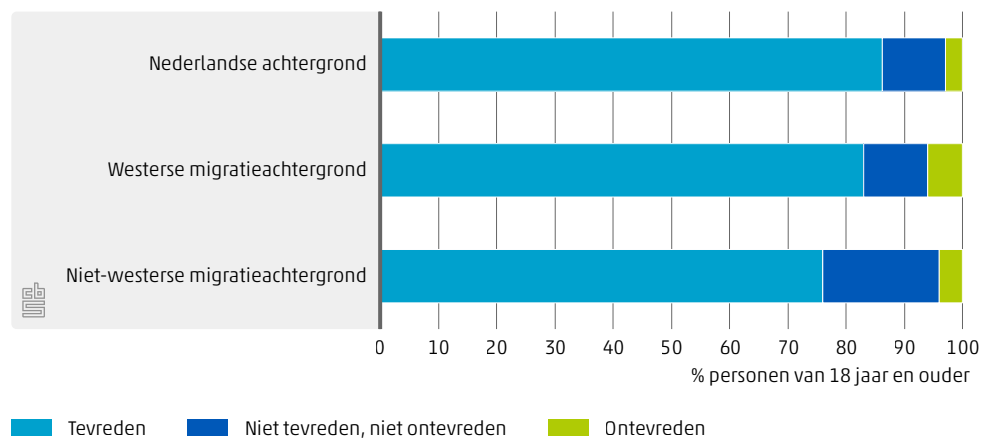
3. Resultaten

3.1 Tevredenheid met het leven

In 2016 gaf 85 procent van de volwassenen aan tevreden te zijn met het leven dat ze leiden, 3 procent was ontevreden en 12 procent tevreden noch ontevreden (zie tabel B.1). Mannen zijn even vaak tevreden met hun leven als vrouwen en ook tussen de verschillende

leeftijdsgroepen is er weinig onderscheid. Wel maakt het onderwijsniveau uit: van de laagopgeleiden is 81 procent tevreden, van de middelbaar opgeleiden 85 procent en van de hoogopgeleiden 90 procent. Deze verschillen kunnen worden verklaard door de gemiddeld slechtere gezondheid en het doorgaans lagere inkomen van laagopgeleiden. Daarnaast speelt ook de migratieachtergrond een rol bij de mate van tevredenheid. Personen met een Nederlandse achtergrond zijn het vaakst content (87 procent) gevolgd door mensen met een westerse (83 procent) en niet-westerse (76 procent) migratieachtergrond.

3.1.1 Tevredenheid met het leven naar migratieachtergrond, 2016

Ook de huishoudens- en werksituatie en de frequentie van de sociale contacten met familie, vrienden en burens zijn van belang voor de tevredenheid. Personen met een vaste partner geven aanzienlijk vaker aan tevreden te zijn met het leven dan mensen zonder partner: 89 tegen 76 procent. Het al dan niet hebben van kinderen maakt echter niet uit voor de tevredenheid. Onder werkenden en vrijwilligers zijn voorts meer tevredenen te vinden dan onder mensen die geen betaald werk of vrijwilligerswerk verrichten. Verder neemt de tevredenheid met het leven toe naarmate er vaker sociaal contact is. Het contact met familie en vrienden is daarbij sterker gerelateerd aan tevredenheid dan het contact met burens.

De huishoudens- en werksituatie en de frequentie van sociale contacten voegen allemaal verklaarde variantie toe aan het model met alleen persoonskenmerken (geslacht, leeftijd, onderwijsniveau, migratieachtergrond), gezondheid en inkomen. Dat wil zeggen dat deze aspecten van belang zijn voor de tevredenheid met het leven naast deze kenmerken (zie tabel B.5).

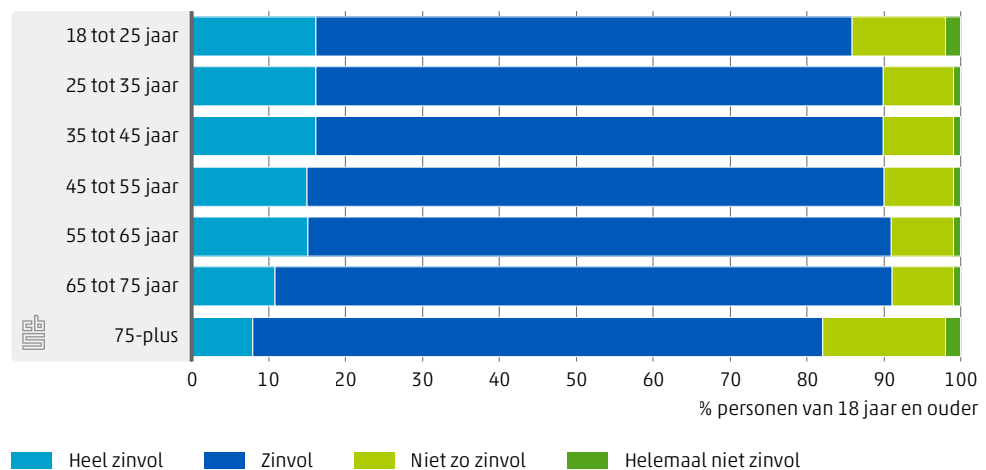
3.2 Zinvolheid van het eigen leven

Bijna 9 op de 10 volwassenen zeiden in 2016 dat zij de dingen die ze doen in het leven als zinvol of heel zinvol beschouwen, ruim 1 op de 10 ervaarde deze als niet (zo) zinvol (tabel B.2). Vrouwen vinden vaker dan mannen dat zij een zinvol leven leiden, het verschil

is echter klein: 90 tegen 88 procent. Het onderscheid blijft bestaan als gecorrigeerd wordt voor de andere persoonskenmerken (leeftijd, onderwijsniveau en migratieachtergrond), gezondheid, inkomen, het hebben van een partner en/of kinderen, (vrijwilligers)werk en sociale contacten (zie tabel B.6).

Ouderen vinden vaker dan jongeren dat zij een zinvol leven leiden. Een uitzondering hierop zijn 75-plussers, zij zeggen het minst vaak dat ze de dingen die zij doen in hun leven als zinvol ervaren: 82 procent. Bij jongeren van 18 tot 25 jaar is dat aandeel met 85 procent iets hoger, maar lager dan bij 25- tot 75-jarigen. Het verschil tussen jongeren en 75-plussers kan worden verklaard doordat 75-plussers gemiddeld een slechtere gezondheid hebben, terwijl het verschil tussen jongeren en 25- tot 75-jarigen kan worden toegeschreven aan het feit dat die laatsten vaker kinderen hebben. Mensen met kinderen ervaren hun leven vaker als zinvol dan mensen zonder kinderen.

3.2.1 Zinvolheid van het eigen leven naar leeftijd, 2016

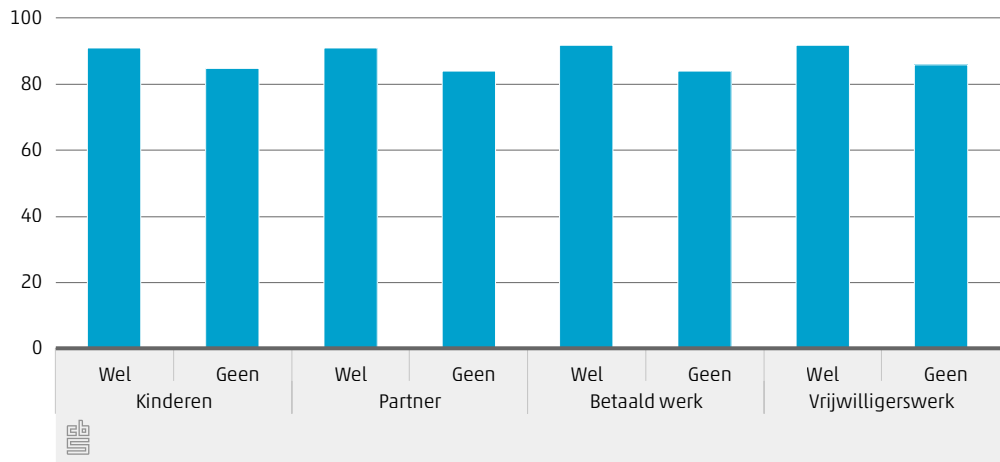
Personen met een niet-westerse migratieachtergrond zien hun leven minder dikwijls als zinvol (85 procent) dan degenen met een Nederlandse of westerse migratieachtergrond (89 procent). Dit kan worden verklaard doordat mensen met een niet-westerse achtergrond vaker laagopgeleid zijn en niet werken. Onder laagopgeleiden is het aandeel dat het leven als zinvol ervaart kleiner dan onder hoogopgeleiden: 87 versus 91 procent. Dit komt doordat dat laagopgeleiden vaker 75 jaar of ouder zijn. Als leeftijd, gezondheid en inkomen worden meegenomen, valt de relatie tussen onderwijsniveau en het ervaren van een zinvol leven weg.

Kinderen, een vaste partner, betaald werk en vrijwilligerswerk zijn allemaal positief gerelateerd aan het ervaren van een zinvol leven. Ook geven mensen met veelvuldige sociale contacten met familie, vrienden en buren vaker aan hun leven zinvol te vinden dan degenen met weinig of geen contact. Het hebben van kinderen hangt sterker samen met een zinvol leven dan de aanwezigheid van een partner of het verrichten van vrijwilligerswerk. Het sterkst gerelateerd aan zinvolheid is echter de ervaren gezondheid. Dit komt mogelijk doordat gezonde mensen beter in staat zijn activiteiten te ondernemen die voor hen zin geven aan het leven. Ook hier verklaart het model met zowel de

huishoudens- als werksituatie als de frequentie van de sociale contacten meer variatie in zinvolheid dan een model met alleen persoonskenmerken, gezondheid en inkomen.

3.2.2 Zinvolheid van het eigen leven naar huishoudens- en werkkenmerken, 2016

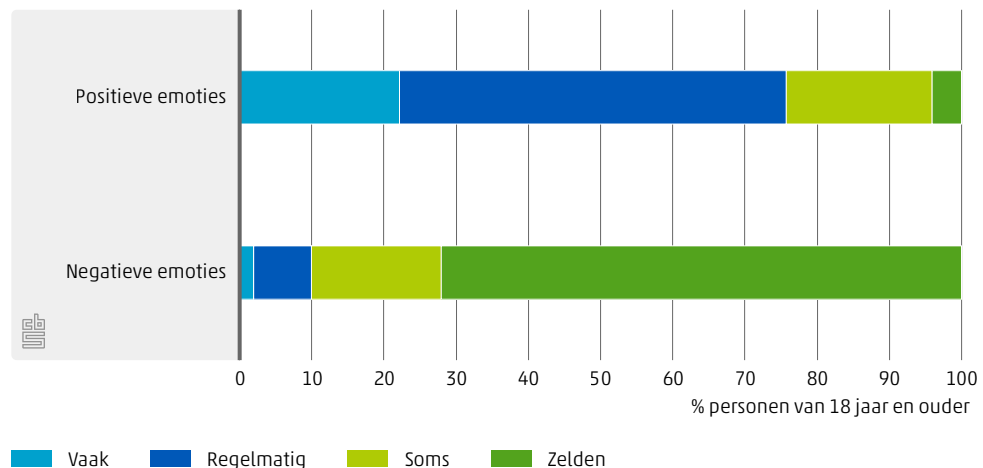
% personen van 18 jaar en ouder dat leven zinvol vindt

3.3 Positieve en negatieve affecten

Van de volwassenen ervaart, naar eigen zeggen, meer dan de helft (53 procent) regelmatig positieve emoties, 22 procent ervaart deze vaak en 4 procent zelden. Negatieve emoties worden veel minder dikwijls ervaren. Veruit het grootste deel van de mensen, namelijk 72 procent, ervaart deze zelden, terwijl slechts 2 procent vaak negatieve emoties heeft. Bijna 9 op de 10 voelden zich kalm de dag voorafgaand aan het onderzoek, ruim 8 op de 10 waren vrolijk en bijna de helft had gelachen. Aan de andere kant voelde 36 procent zich moe, 20 procent bezorgd en 13 procent gestrest. Ook was 10 procent somber, 9 procent droevig en 5 procent boos.

3.3.1 Ervaren van positieve en negatieve emoties, 2016

Vrouwen ervaren iets minder vaak positieve en vaker negatieve emoties dan mannen. Van de vrouwen heeft 21 procent dikwijls een positieve gemoedstoestand, van de mannen is dat 24 procent (zie tabel B.3). Dit verschil verdwijnt als gecorrigeerd wordt voor gezondheidsverschillen; vrouwen hebben gemiddeld een slechtere gezondheid dan mannen. De meeste vrouwen (68 procent) en mannen (77 procent) ervaren zelden negatieve emoties. Mannen voelen zich vaker kalm, vrolijk en gelukkig dan vrouwen. Vrouwen zijn vooral vaker moe dan mannen: 41 tegen 31 procent (zie tabel B.4). Maar ook voelen ze zich vaker gestrest, droevig, somber en bezorgd. Mannen en vrouwen lachen evenveel.

Jongeren ervaren in het algemeen vaker positieve emoties dan ouderen. Waar 33 procent van de 18- tot 25-jarigen vaak positieve emoties ervaart, is dit onder 75-plussers 13 procent. Daarnaast hebben jongeren ook frequenter negatieve emoties dan ouderen. Het aandeel dat de dag voorafgaand aan het onderzoek gelachen heeft, is lager naarmate men ouder is. Van de jongeren van 18 tot 25 jaar had 69 procent gelachen, van de 75-plussers 29 procent. De 75-plussers voelden zich ook minder dikwijls vrolijk dan de andere leeftijdsgroepen, van hen was 72 procent vrolijk. Dit verschil is te wijten aan de slechtere gezondheid van deze ouderen. 75-plussers hebben wel minder vaak stress en zijn minder dikwijls vermoeid dan 18- tot 25-jarigen. In het algemeen zijn mensen tot 45 jaar vaker vermoeid dan personen die ouder zijn. 75-plussers zijn wel vaker vermoeid dan 65- tot 75-jarigen.

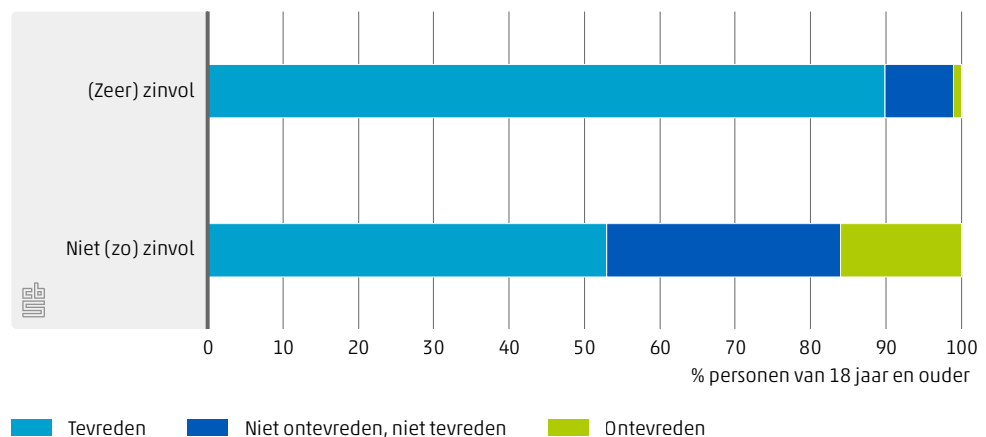
Van de volwassenen met een niet-westerse migratieachtergrond heeft 26 procent vaak een positieve gemoedstoestand. Dat aandeel is hoger dan bij mensen met een Nederlandse achtergrond (22 procent). Dit wordt verklaard doordat mensen met een niet-westerse achtergrond gemiddeld jonger zijn. Het aandeel dat zelden negatieve emoties ervaart is echter kleiner onder personen met niet-westerse achtergrond dan onder degenen met een Nederlandse achtergrond: 59 versus 74 procent. Mensen met een niet-westerse achtergrond geven minder dikwijls aan zich vrolijk, kalm en gelukkig te voelen, maar lachen vaker. Deze groep voelt zich ook vaker gestrest, moe, bezorgd, somber of droevig. Tussen laag- en hoogopgeleiden zijn er geen verschillen in het aandeel dat vaak positieve dan wel negatieve emoties ervaart.

Het blijkt dat vrijwilligerswerk en vrienden- en bureaucontacten gerelateerd zijn aan het vaak hebben van positieve emoties, maar betaald werk, kinderen, een vaste partner en familiecontacten niet (zie tabel B.7). Voor het zelden ervaren van negatieve emoties doen alleen het hebben van een partner en de bureaucontacten er toe (zie tabel B.8). Dit zou ermee te maken kunnen hebben dat positieve dan wel negatieve emoties vooral het gevolg zijn van levensgebeurtenissen of ervaringen die niet worden meegenomen in dit onderzoek.

3.4 Relaties tevredenheid met het leven, zinvolheid en affecten

Mensen die hun leven als zinvol ervaren, zijn veel vaker tevreden met hun leven dan mensen die hun leven niet zinvol vinden: 89 tegen 53 procent. Het aandeel ontevreden is respectievelijk 1 en 16 procent.

3.4.1 Tevredenheid met het leven naar ervaren zinvolheid van het eigen leven, 2016

Positieve en negatieve emoties zijn gerelateerd aan de tevredenheid met het leven. Ook hangen positieve en negatieve emoties samen met de ervaren zinvolheid. Negatieve emoties zijn sterker (negatief) gerelateerd aan tevredenheid met het leven dan positieve (positief) hieraan gerelateerd zijn. Voor zinvolheid geldt het tegenovergestelde: daar zijn positieve emoties sterker (positief) gerelateerd dan negatieve (negatief).

Positieve en negatieve affecten hangen ook met elkaar samen, maar deze relatie is niet sterk genoeg om te spreken van inwisselbare concepten. Het ervaren van positieve emoties is niet hetzelfde als de afwezigheid van negatieve emoties. Positieve en negatieve emoties zijn dus twee verschillende zaken. Dit is in lijn met resultaten uit eerder onderzoek (Deci en Ryan, 2008; Ryff, 1989).

3.4.1 Correlatiematrix met tevreden met het leven, zinvolheid en affecten¹⁾, 2016

	Tevredenheid met het leven	Zinvolheid	Positief affect	Negatief affect	Vrolijk	Kalm	Gelukkig	Lachen	Bezorgd	Droevig	Somber	Boos	Stress	Moe
Tevredenheid met het leven (1 ontevreden – 3 tevreden)	1,00													
Zinvolheid (1 helemaal niet – 4 zeer)	0,25*	1,00												
Positief affect (1 zelden – 4 vaak)	0,29*	0,27*	1,00											
Negatief affect (1 zelden – 4 vaak)	-0,33*	-0,16*	-0,45*	1,00										
Vrolijk (1 helemaal niet – 4 heel)	0,28*	0,24*	0,77*	-0,48*	1,00									
Kalm (1 helemaal niet – 4 heel)	0,17*	0,18*	0,58*	-0,36*	0,42*	1,00								
Gelukkig (1 helemaal niet – 4 heel)	0,34*	0,28*	0,74*	-0,48*	0,68*	0,42*	1,00							
Lachen (1 helemaal niet – 4 heel veel)	0,19*	0,22*	0,64*	-0,22*	0,45*	0,23*	0,43*	1,00						
Bezorgd (1 helemaal niet – 4 heel)	-0,26*	-0,14*	-0,42*	0,56*	-0,41*	-0,36*	-0,41*	-0,25*	1,00					
Droevig (1 helemaal niet – 4 heel)	-0,31*	-0,17*	-0,44*	0,68*	-0,47*	-0,31*	-0,47*	-0,24*	0,51*	1,00				
Somber (1 helemaal niet – 4 heel)	-0,34*	-0,22*	-0,52*	0,70*	-0,52*	-0,35*	-0,54*	-0,30*	0,52*	0,70*	1,00			
Boos (1 helemaal niet – 4 heel)	-0,19*	-0,11*	-0,27*	0,55*	-0,29*	-0,26*	-0,30*	-0,12*	0,34*	0,43*	0,46*	1,00		
Stress (1 helemaal niet – 4 heel)	-0,23*	-0,13*	-0,36*	0,58*	-0,34*	-0,42*	-0,36*	-0,15*	0,45*	0,42*	0,48*	0,43*	1,00	
Moe (1 helemaal niet – 4 heel)	-0,20*	-0,11*	-0,27*	0,55*	-0,30*	-0,26*	-0,28*	-0,11*	0,32*	0,32*	0,37*	0,26*	0,42*	1,00

¹⁾ Spearman's rho is gerapporteerd, omdat het gaat om categoriale variabelen. * = $p < 0,01$.

3.5 Wie scoort hoog op subjectief welzijn?

Van de volwassenen is 18 procent niet alleen tevreden met het leven, maar vindt het eigen leven ook zinvol en ervaart dikwijls positieve en zelden negatieve emoties. Mannen, jongeren en hoogopgeleiden zijn relatief vaak positief op alle onderscheiden aspecten van welzijn. Het onderscheid tussen mannen en vrouwen en hoog- en laagopgeleiden kan worden verklaard door verschillen in gezondheid. Vrouwen en laagopgeleiden ervaren vaker een minder goede gezondheid dan mannen en hoogopgeleiden. Er is geen verschil naar migratieachtergrond. Mensen die positief scoren op alle welzijnsaspecten hebben frequenter sociale contacten en doen vaker vrijwilligerswerk dan degenen die laag scoren. De groep die èn ontevreden is met het leven èn het leven niet zinvol vindt èn bovendien zelden positieve en vaak negatieve emoties ervaart, is te klein om uitspraken over te doen.

4. Conclusies

In 2016 was 85 procent van de volwassen bevolking tevreden met het leven, bijna 90 procent vond het eigen leven zinvol. Slechts 1 procent ervaart de dingen die ze doen in hun leven als helemaal niet zinvol en 10 procent vindt ze niet zo zinvol. Driekwart van de bevolking heeft regelmatig of vaak positieve emoties. Negatieve emoties komen heel wat minder vaak voor: 10 procent ervaart deze regelmatig of vaak, 72 procent heeft zelden negatieve emoties.

Vrouwen ervaren vaker een zinvol leven dan mannen, maar hebben minder dikwijls positieve en vaker negatieve emoties. Dit laatste komt hoofdzakelijk door de gemiddeld slechtere gezondheid van vrouwen. Vrouwen zijn vooral vaker moe dan mannen, maar ook vaker gestrest, droevig, somber en bezorgd. Jongeren (18 tot 25 jaar) vinden hun leven minder vaak zinvol dan ouderen. Dat is uitgezonderd de 75-plussers die van alle leeftijdsgroepen het eigen leven het minst vaak als zinvol beschouwen. Jongeren ervaren vaker positieve emoties, maar ook meer negatieve emoties. Ouderen zijn vanwege hun slechtere gezondheid minder dikwijls vrolijk dan jongeren, maar hebben ook minder last van stress en vermoeidheid.

De redenen voor het ervaren van positieve en negatieve emoties zijn niet onderzocht; er is niet gevraagd waarom men deze emoties ondervond. Er kunnen daarom geen oorzaken worden aangewezen van stressgevoelens en vermoeidheid die vooral jongeren en vrouwen parten lijken te spelen. Uit eerder onderzoek is gebleken dat jonge vrouwen relatief vaak vermoeid zijn door werk (CBS/ TNO, 2018). Moeders nemen daarnaast meer zorgtaken op zich, ook als zij evenveel werken als hun partner (CBS, 2015). Daarnaast toont onderzoek aan dat de jongeren nu perfectionistischer zijn dan vroeger en dat in Nederland steeds hogere eisen aan burgers gesteld worden (Curran en Hill, 2017; SCP, 2004). Dit kunnen verklaringen zijn voor de hogere ondervonden stress. Maar ook sociale media zijn door experts aangemerkt als veroorzakers van stress onder jongeren (Schulz, 2015; Schurgin O'Keeffe, Clarke-Pearson and Council on communications and media, 2011).

Mensen met een niet-westerse achtergrond scoren in het algemeen lager op subjectief welzijn dan degenen met een Nederlandse achtergrond. Wel ervaren niet-westersen vaker positieve emoties. Dit komt doordat zij gemiddeld jonger zijn. Hoogopgeleiden zijn vaker tevreden met hun leven en ervaren dit ook frequenter als zinvol dan laagopgeleiden. Ze hebben echter niet vaker positieve of minder dikwijls negatieve emoties.

Een vaste partner, (vrijwilligers)werk en het onderhouden van sociale contacten zijn gerelateerd aan zowel tevredenheid met het leven als de ervaren zinvolheid van het leven. Mensen met kinderen zijn niet vaker tevreden over hun leven dan mensen zonder kinderen, maar vinden hun leven wel vaker zinvol. Het hebben van kinderen hangt sterker samen met een zinvol leven dan de aanwezigheid van een partner of het verrichten van vrijwilligerswerk. De ervaren gezondheid hangt het meest samen met een zinvol leven. Er kan op basis van deze resultaten geen uitspraak worden gedaan of activiteiten zoals het verrichten van vrijwilligerswerk, betaald werk of het hebben van sociale contacten tot een hoger welzijn leidt of dat degenen met een hoog welzijn vaker (vrijwilligers)werk gaan doen en frequenter contacten initiëren.

Vrijwilligerswerk en sociale contacten met vrienden en burens zijn gerelateerd aan positieve emoties, terwijl het hebben van een partner en burenccontacten samenhangen met het zelden hebben van negatieve emoties. Een partner geeft vaak emotionele steun en helpt zodoende om beter om te kunnen gaan met negatieve ervaringen. Het sociale netwerk kan hierbij ook een rol spelen, al zijn burenccontacten meestal minder hecht dan vriendencontacten en zou men verwachten dat vrienden daarom eerder emotionele steun zullen geven dan burens. Aan de andere kant kan een burencconflict, waarbij contact normaal gesproken zoveel mogelijk gemeden wordt, veel negatieve emoties oproepen.

Het blijkt dat de huishoudens- en werksituatie en de frequentie van sociale contacten verklaarde variantie toevoegen bovenop de persoonskenmerken (geslacht, leeftijd, onderwijsniveau, migratieachtergrond), de ervaren gezondheid en het gestandaardiseerd besteedbaar inkomen van het huishouden voor zowel tevredenheid met het leven, als zinvolheid, en positieve en negatieve affecten. Deze factoren zijn dus relevant voor subjectief welzijn. Uit de analyses blijkt dat ze vooral een rol spelen in de tevredenheid met het leven en de ervaren zinvolheid en minder relevant zijn voor de affecten.

Literatuur

Beuning, J. van, K. van der Houwen en L. Moonen (2014). Measuring well-being. An analysis of different response scales. CBS, Den Haag/ Heerlen, Discussion paper. <https://www.cbs.nl/nl-nl/onze-diensten/methoden/onderzoeksomschrijvingen/aanvullende%20onderzoeksbeschrijvingen/measuring-well-being-an-analysis-of-different-response-scales>

Beuning, J. van, en R. Kloosterman (2011). Subjectief welzijn: welke factoren spelen een rol? Bevolkingstrends, 59 (4e kwartaal). <https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2011/51/subjectief-welzijn-welke-factoren-spelen-een-rol->

CBS/ TNO (2018). Jonge vrouwen relatief vaak vermoeid door werk. CBS nieuwsbericht. <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2018/07/jonge-vrouwen-relatief-vaak-vermoeid-door-werk>

CBS (2015). Moeder doet meer aan opvoeding, ook als ze werkt. CBS nieuwsbericht. <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2015/41/moeder-doet-meer-aan-opvoeding-ook-als-ze-werkt>

Curran, T. en A. P. Hill (2017). Perfectionism is increasing over time: a meta-analysis of birth cohort differences from 1989 to 2016. Psychological Bulletin. <http://psycnet.apa.org/doiLanding?doi=10.1037%2Fbul0000138>

Diener, E., E. M. Suh, R. E. Lucas en H. L. Smith (1999). Subjective well-being: three decades of progress. Psychological Bulletin, 125 (2). <http://psycnet.apa.org/buy/1999-10106-007>

Deci, E. L. en R. M. Ryan (2008). Hedonia, eudaimonia, and well-being: an introduction. Journal of Happiness Studies, 9. <https://link.springer.com/article/10.1007/s10902-006-9018-1>

OECD (2013). OECD Guidelines on Measuring Subjective Well-being. European Union, OECD Publishing. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264191655-en>

O'Keeffe, G. S., K. Clarke-Pearson and Council on communications and media (2011). Clinical report – the impact of social media on children, adolescents, and families. Pediatrics, 127 (4). <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/21444588>

Ryff, C. D. (1989). Happiness is everything, or is it? Explorations on the meaning of psychological well-being. Journal of Personality and social psychology, 57 (6). <http://psycnet.apa.org/buy/1990-12288-001>

Schulz, J. L. (2015). Social media use and depression in emerging adults: the moderating effect of parental support. Newark: University of Delaware, doctoral dissertation. <http://udspace.udel.edu/handle/19716/17490>

SCP/ NWO (2004). De veeleisende samenleving. De sociaal-culturele context van psychische vermoeidheid (tweede, herziene druk). SCP, Den Haag. https://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2004/De_veeleisende_samenleving

Waterman, A. S. (1984). The psychology of individualism. Praeger, New York.

Tabellenbijlage

B.1 Tevredenheid met het leven naar achtergrondkenmerken, 2016

	Tevreden	Niet tevreden, niet ontevreden	Ontevreden
% personen van 18 jaar en ouder			
Totaal	85	12	3
Geslacht			
Man	86	11	3
Vrouw	85	13	3
Leeftijd			
18 tot 25 jaar	85	11	3
25 tot 35 jaar	87	11	2
35 tot 45 jaar	85	12	3
45 tot 55 jaar	84	12	4
55 tot 65 jaar	84	13	3
65 tot 75 jaar	88	10	1
75 jaar of ouder	83	13	4
Migratieachtergrond			
Nederlandse achtergrond	87	11	3
Westerse migratieachtergrond	83	11	6
Niet-westerse migratieachtergrond	76	20	4
Onderwijsniveau			
Laag	81	15	4
Middelbaar	85	12	3
Hoog	90	9	2
Ervaren gezondheid			
(Zeer) slecht	49	32	19
Gaat wel	76	20	4
Goed	90	9	2
Zeer goed	94	5	1
Gestandaardiseerd besteedbaar inkomen			
1e kwartiel (laagste)	73	21	7
2e kwartiel	83	14	3
3e kwartiel	88	10	2
4e kwartiel (hoogste)	92	7	2
Werkzaam			
Werkzaam	89	10	2
Niet-werkzaam	79	16	5
Heeft kinderen			
Ja	88	10	2
Nee	84	13	3
Heeft partner			
Ja	89	10	2
Nee	76	18	6

B.1 Tevredenheid met het leven naar achtergrondkenmerken, 2016 (slot)

	Tevreden	Niet tevreden, niet ontevreden	Ontevreden
	% personen van 18 jaar en ouder		
Vrijwilligerswerk			
Ja	88	10	2
Nee	82	14	4
Familiecontacten			
Zelden of nooit	57	28	16
Minder dan 1x per maand	74	20	7
Minstens 1x per maand	84	13	3
Minstens 1x per week	86	11	2
Dagelijks	87	11	3
Vriendencontacten			
Zelden of nooit	61	23	16
Minder dan 1x per maand	72	19	10
Minstens 1x per maand	86	12	3
Minstens 1x per week	87	11	2
Dagelijks	87	11	2
Burencontacten			
Zelden of nooit	76	17	8
Minder dan 1x per maand	81	15	3
Minstens 1x per maand	87	11	2
Minstens 1x per week	87	11	2
Dagelijks	86	11	3

B.2 Zinvolheid van het eigen leven naar achtergrondkenmerken, 2016

	Heel zinnol	Zinnol	Niet zo zinnol	Helemaal niet zinnol
	% personen van 18 jaar en ouder			
Totaal	14	75	10	1
Geslacht				
Man	13	75	10	1
Vrouw	16	74	9	1
Leeftijd				
18 tot 25 jaar	16	69	12	2
25 tot 35 jaar	16	73	9	1
35 tot 45 jaar	16	73	9	1
45 tot 55 jaar	15	75	9	1
55 tot 65 jaar	15	75	8	1
65 tot 75 jaar	11	81	8	1
75 jaar of ouder	8	74	16	2
Migratieachtergrond				
Nederlandse achtergrond	13	76	10	1
Westerse migratieachtergrond	17	72	9	2
Niet-westerse migratieachtergrond	19	66	13	2
Onderwijsniveau				
Laag	12	75	11	2
Middelbaar	14	75	10	1
Hoog	18	73	8	1
Ervaren gezondheid				
(Zeer) slecht	9	54	29	7
Gaat wel	11	73	15	1
Goed	13	79	7	1
Zeer goed	26	68	6	1
Gestandaardiseerd besteedbaar inkomen				
1e kwartiel (laagste)	15	67	16	2
2e kwartiel	13	76	9	1
3e kwartiel	13	78	8	1
4e kwartiel (hoogste)	16	75	8	1
Werkzaam				
Werkzaam	16	76	7	1
Niet-werkzaam	11	72	14	2
Heeft kinderen				
Ja	17	76	7	1
Nee	13	74	12	1
Heeft partner				
Ja	15	76	8	1
Nee	13	71	14	2
Vrijwilligerswerk				
Ja	16	76	8	1
Nee	13	74	12	2

B.2 Zinvolheid van het eigen leven naar achtergrondkenmerken, 2016 (slot)

	Heel zinvol	Zinvol	Niet zo zinvol	Helemaal niet zinvol
% personen van 18 jaar en ouder				
Familiecontacten				
Zelden of nooit	7	60	25	8
Minder dan 1x per maand	9	74	14	2
Minstens 1x per maand	14	70	15	1
Minstens 1x per week	12	77	10	1
Dagelijks	19	73	7	1
Vriendencontacten				
Zelden of nooit	10	59	22	8
Minder dan 1x per maand	12	68	19	2
Minstens 1x per maand	12	75	12	1
Minstens 1x per week	13	78	8	1
Dagelijks	19	71	9	1
Burencontacten				
Zelden of nooit	15	65	17	3
Minder dan 1x per maand	13	72	15	0
Minstens 1x per maand	12	76	10	1
Minstens 1x per week	14	77	8	1
Dagelijks	19	72	8	1

B.3 Affecten naar achtergrondkenmerken, 2016

	Positieve emoties				Negatieve emoties			
	vaak	regelmatig	soms	zelden	vaak	regelmatig	soms	zelden
	% personen van 18 jaar en ouder							
Totaal	22	53	20	4	2	8	18	72
Geslacht								
Man	24	55	18	4	1	6	16	77
Vrouw	21	52	22	5	2	9	20	68
Leeftijd								
18 tot 25 jaar	33	46	17	3	2	11	23	64
25 tot 35 jaar	30	51	16	3	2	9	20	69
35 tot 45 jaar	24	56	18	2	2	8	20	70
45 tot 55 jaar	20	53	21	6	2	8	17	72
55 tot 65 jaar	19	56	21	5	2	5	16	77
65 tot 75 jaar	17	60	19	4	1	6	11	82
75 jaar of ouder	13	50	29	8	0	9	18	72
Migratieachtergrond								
Nederlandse achtergrond	22	55	19	4	1	7	17	74
Westerse migratieachtergrond	25	50	20	6	2	10	18	71
Niet-westerse migratieachtergrond	26	44	23	7	5	12	24	59
Onderwijsniveau								
Laag	22	51	21	6	2	9	18	71
Middelbaar	22	54	19	4	2	8	18	72
Hoog	23	56	18	3	1	6	17	75
Ervaren gezondheid								
(Zeer) slecht	10	36	38	16	9	27	28	36
Gaat wel	14	49	28	8	2	13	24	61
Goed	22	58	17	3	1	5	16	77
Zeer goed	41	49	9	1	0	4	11	85
Gestandaardiseerd besteedbaar inkomen								
1e kwartiel (laagste)	23	45	25	7	3	13	23	61
2e kwartiel	22	52	21	5	2	8	18	72
3e kwartiel	22	57	18	4	1	7	18	74
4e kwartiel (hoogste)	22	57	18	3	1	6	15	78
Werkzaam								
Werkzaam	25	54	17	3	2	7	18	74
Niet-werkzaam	18	52	23	7	2	10	18	71
Heeft kinderen								
Ja	23	57	17	3	2	7	18	73
Nee	22	52	21	5	2	8	18	72
Heeft partner								
Ja	22	56	18	4	1	7	17	75
Nee	23	47	24	6	3	10	20	66
Vrijwilligerswerk								
Ja	24	55	18	3	1	7	18	74
Nee	21	52	21	6	3	9	18	70

B.3 Affecten naar achtergrondkenmerken, 2016 (slot)

	Positieve emoties				Negatieve emoties			
	vaak	regelmatig	soms	zelden	vaak	regelmatig	soms	zelden
	% personen van 18 jaar en ouder							
Familiecontacten								
Zelden of nooit	20	38	29	13	9	16	20	54
Minder dan 1x per maand	14	57	24	5	1	12	18	70
Minstens 1x per maand	21	51	22	6	2	7	19	73
Minstens 1x per week	21	56	19	4	1	7	17	74
Dagelijks	27	51	19	4	2	8	19	71
Vriendencontacten								
Zelden of nooit	11	37	33	19	8	12	20	59
Minder dan 1x per maand	11	53	29	7	3	9	20	67
Minstens 1x per maand	16	58	21	5	2	8	16	73
Minstens 1x per week	21	55	20	4	1	8	17	74
Dagelijks	32	49	15	3	2	7	20	71
Burencontacten								
Zelden of nooit	22	46	23	9	4	13	22	61
Minder dan 1x per maand	21	51	25	3	1	8	21	69
Minstens 1x per maand	19	57	20	4	2	8	17	73
Minstens 1x per week	22	56	18	4	2	6	17	75
Dagelijks	30	48	19	4	2	7	18	72

B.4 Affecten afzonderlijk naar persoonskenmerken, 2016

	Positieve emoties				Negatieve emoties					
	vrolijk	kalm	gelukkig	gelachen	bezorgd	droevig	somber	boos	stress	vermoed
	% personen van 18 jaar en ouder									
Totaal	81	87	84	48	20	9	10	5	13	36
Geslacht										
Man	83	91	86	48	17	7	8	5	11	31
Vrouw	79	84	82	49	22	11	11	5	15	41
Leeftijd										
18 tot 25 jaar	82	83	85	69	20	11	12	6	23	48
25 tot 35 jaar	83	86	86	64	20	9	10	6	17	46
35 tot 45 jaar	83	87	86	52	18	8	9	6	16	42
45 tot 55 jaar	79	86	81	46	20	10	10	7	13	35
55 tot 65 jaar	81	89	84	40	19	8	8	4	9	31
65 tot 75 jaar	84	92	87	35	19	7	7	3	6	21
75 jaar of ouder	72	89	78	29	24	12	12	4	7	34
Migratieachtergrond										
Nederlandse achtergrond	82	88	85	47	18	8	9	5	12	34
Westerse migratieachtergrond	79	87	82	49	23	10	11	5	14	41
Niet-westerse migratieachtergrond	73	82	78	54	31	16	16	7	23	48
Onderwijsniveau										
Laag	80	88	83	45	23	11	11	5	13	36
Middelbaar	80	87	84	49	20	9	10	6	13	37
Hoog	83	88	86	51	16	7	8	5	13	36

B.5 Logistische regressieanalyses met tevredenheid met het leven, 2016

Tevreden met het leven												
	Model 1: persoonskenmerken, inkomen en gezondheid				Model 2: model 1 aangevuld met huishoudens- en werksituatie				Model 3: model 2 aangevuld met sociale contacten			
	B	SE	Wald	Odds ratio	B	SE	Wald	Odds ratio	B	SE	Wald	Odds ratio
Constante	1,62	0,22	54,03**	5,04	1,06	0,25	18,41**	2,87	-0,87	0,33	6,79**	0,42
Achtergrondvariabelen												
Geslacht (0-1, Vrouw-Man)	0,09	0,07	1,54	1,10	0,14	0,08	3,31	1,15	0,06	0,08	0,49	1,06
Leeftijd (18-99 jaar) ¹⁾	0,01	0,00	16,94**	1,01	0,01	0,00	13,32**	1,01	0,01	0,00	18,87**	1,01
Onderwijsniveau (Laag= referentie)			2,24				0,26				0,43	
Middelbaar	0,08	0,09	0,91	1,09	0,04	0,09	0,18	1,04	0,04	0,09	0,15	1,04
Hoog	0,16	0,11	2,19	1,17	0,05	0,11	0,22	1,05	0,07	0,11	0,43	1,08
Migratieachtergrond (Nederlandse achtergrond= referentie)			14,33**				12,25**				12,02**	
Westerse migratieachtergrond	-0,12	0,12	1,08	0,88	-0,11	0,12	0,76	0,90	-0,08	0,13	0,44	0,92
Niet-westerse migratieachtergrond	-0,41	0,11	14,09**	0,66	-0,39	0,11	12,11**	0,68	-0,40	0,12	11,99**	0,67
Gestandaardiseerd besteedbaar inkomen (0-99, in percentielen)	0,01	0,00	81,04**	1,01	0,01	0,00	44,86**	1,01	0,01	0,00	40,83**	1,01
Ervaren gezondheid (Zeer goed= referentie)			400,60**				352,32**				317,25**	
Zeer slecht	-3,44	0,32	115,51**	0,03	-3,39	0,33	107,25**	0,03	-3,28	0,33	96,08**	0,04
Slecht	-2,67	0,19	208,12**	0,07	-2,61	0,19	190,61**	0,07	-2,50	0,19	168,14**	0,08
Gaat wel	-1,67	0,15	117,64**	0,19	-1,68	0,16	115,26**	0,19	-1,60	0,16	102,05**	0,20
Goed	-0,68	0,15	21,01**	0,51	-0,71	0,15	22,52**	0,49	-0,66	0,15	19,06**	0,52
Heeft kinderen (0-1, Nee-Ja)					0,00	0,10	0,00	1,00	-0,02	0,10	0,04	0,98
Heeft partner (0-1, Nee-Ja)					0,65	0,08	59,90**	1,91	0,71	0,09	68,11**	2,04
Betaald werk (0-1, Nee-Ja)					0,19	0,09	3,92*	1,20	0,19	0,10	3,84	1,21
Vrijwilligerswerk (0-1, Nee-Ja)					0,21	0,08	7,42**	1,23	0,12	0,08	2,41	1,13
Familiecontacten (1-5, Zelden/nooit - Dagelijks)									0,16	0,04	14,45**	1,18
Vriendencontacten (1-5, Zelden/nooit - Dagelijks)									0,24	0,04	34,11**	1,27
Burencontacten (1-5, Zelden/nooit - Dagelijks)									0,09	0,03	7,77**	1,09
-2 Log Likelihood	4 969,15				4 815,85				4 674,93			
Vrijheidsgraden (df)	11				15				18			
Nagelkerke R ²	0,16				0,18				0,20			

** p < 0,01; * p < 0,05.

¹⁾ In de regressieanalyses is leeftijd positief gerelateerd aan tevredenheid als de andere achtergrondkenmerken worden meegenomen, maar deze relatie is er niet als naar leeftijd alleen wordt gekeken en wordt daarom niet besproken.

B.6 Logistische regressieanalyses met ervaren zinvolheid van het eigen leven, 2016

Ervaart het eigen leven als (zeer) zinvol

	Model 1: persoonskenmerken, inkomen en gezondheid				Model 2: model 1 aangevuld met huishoudens- en werksituatie				Model 3: model 2 aangevuld met sociale contacten			
	B	SE	Wald	Odds ratio	B	SE	Wald	Odds ratio	B	SE	Wald	Odds ratio
Constante	1,58	0,23	46,23**	4,88	0,84	0,26	10,49**	2,31	-1,33	0,35	14,10**	0,26
Achtergrondvariabelen												
Geslacht (0-1, Vrouw-Man)	0,33	0,08	15,96**	1,39	0,34	0,08	16,62**	1,41	0,25	0,09	8,16**	1,28
Leeftijd (18-99 jaar)	0,01	0,00	10,11**	1,01	0,01	0,00	3,66	1,01	0,01	0,00	5,82*	1,01
Onderwijsniveau (Laag= referentie)			1,14				1,25				0,25	
Middelbaar	0,11	0,10	1,13	1,11	0,01	0,10	0,01	1,01	0,02	0,10	0,02	1,02
Hoog	0,07	0,11	0,41	1,08	-0,10	0,12	0,76	0,90	-0,04	0,12	0,10	0,96
Migratieachtergrond (Nederlandse achtergrond= referentie)			1,23				0,59				0,83	
Westerse migratieachtergrond	0,06	0,14	0,20	1,06	0,07	0,14	0,23	1,07	0,11	0,15	0,63	1,12
Niet-westerse migratieachtergrond	-0,12	0,13	0,90	0,89	-0,07	0,13	0,29	0,93	-0,05	0,14	0,13	0,95
Gestandaardiseerd besteedbaar inkomen (0-99, in percentielen)	0,01	0,00	15,66**	1,01	0,00	0,00	2,79	1,00	0,00	0,00	1,54	1,00
Ervaren gezondheid (Zeer goed= referentie)			254,91**				190,53**				166,53**	
Zeer slecht	-2,41	0,31	59,79**	0,09	-2,14	0,32	44,67**	0,12	-2,02	0,33	36,46**	0,13
Slecht	-2,17	0,19	133,73**	0,11	-2,00	0,19	107,53**	0,14	-1,91	0,20	92,41**	0,15
Gaat wel	-1,25	0,16	65,25**	0,29	-1,20	0,16	57,60**	0,30	-1,14	0,16	49,49**	0,32
Goed	-0,35	0,15	5,65*	0,71	-0,38	0,15	6,45*	0,69	-0,35	0,15	5,24*	0,70
Heeft kinderen (0-1, Nee-Ja)					0,58	0,10	30,45**	1,78	0,52	0,11	22,88**	1,68
Heeft partner (0-1, Nee-Ja)					0,32	0,09	11,83**	1,37	0,36	0,10	14,26**	1,43
Betaald werk (0-1, Nee-Ja)					0,57	0,10	30,42**	1,77	0,57	0,11	28,91**	1,77
Vrijwilligerswerk (0-1, Nee-Ja)					0,38	0,09	19,64**	1,46	0,27	0,09	9,08**	1,30
Familiecontacten (1-5, Zelden/nooit - Dagelijks)									0,20	0,05	19,61**	1,23
Vriendencontacten (1-5, Zelden/nooit - Dagelijks)									0,22	0,04	24,90**	1,25
Burencontacten (1-5, Zelden/nooit - Dagelijks)									0,17	0,04	24,43**	1,19
-2 Log Likelihood	4 300,20				4 118,59				3 957,88			
Vrijheidsgraden (df)	11				15				18			
Nagelkerke R ²	0,09				0,13				0,16			

** p < 0,01; * p < 0,05.

B.7 Logistische regressieanalyses met ervaren van positieve emoties, 2016

Vaak ervaren van positieve emoties

	Model 1: persoonskenmerken, inkomen en gezondheid				Model 2: model 1 aangevuld met huishoudens- en werksituatie				Model 3: model 2 aangevuld met sociale contacten			
	B	SE	Wald	Odds ratio	B	SE	Wald	Odds ratio	B	SE	Wald	Odds ratio
Constante	0,63	0,16	15,53**	1,88	0,54	0,19	8,11**	1,71	-1,33	0,30	19,98**	0,26
Achtergrondvariabelen												
Geslacht (0-1, Vrouw-Man)	-0,11	0,06	3,13	0,90	-0,11	0,06	3,38	0,89	-0,15	0,06	5,67*	0,86
Leeftijd (18-99 jaar)	-0,02	0,00	68,53**	0,98	-0,02	0,00	40,78**	0,98	-0,01	0,00	22,47**	0,99
Onderwijsniveau (Laag= referentie)			12,10**				15,52**				12,50**	
Middelbaar	-0,20	0,08	6,63*	0,82	-0,23	0,08	8,39**	0,80	-0,21	0,08	7,35**	0,81
Hoog	-0,29	0,08	11,66**	0,75	-0,34	0,09	15,05**	0,71	-0,30	0,09	11,90**	0,74
Migratieachtergrond (Nederlandse achtergrond= referentie)			5,39				7,58*				7,58*	
Westerse migratieachtergrond	0,22	0,10	4,74*	1,24	0,25	0,10	6,25*	1,28	0,25	0,10	6,35*	1,29
Niet-westerse migratieachtergrond	0,11	0,10	1,15	1,11	0,14	0,10	2,11	1,16	0,14	0,10	1,98	1,15
Gestandaardiseerd besteedbaar inkomen (0-99, in percentielen)	0,00	0,00	0,45	1,00	0,00	0,00	1,10	1,00	0,00	0,00	1,22	1,00
Ervaren gezondheid (Zeer goed= referentie)			214,26**				206,23**				182,39**	
Zeer slecht	-1,01	0,35	8,17**	0,37	-0,96	0,35	7,34**	0,38	-0,83	0,36	5,36*	0,44
Slecht	-1,91	0,22	76,99**	0,15	-1,87	0,22	72,70**	0,15	-1,77	0,22	64,17**	0,17
Gaat wel	-1,29	0,10	162,74**	0,27	-1,28	0,10	156,73**	0,28	-1,21	0,10	138,43**	0,30
Goed	-0,86	0,08	128,33**	0,42	-0,86	0,08	126,18**	0,42	-0,82	0,08	113,33**	0,44
Heeft kinderen (0-1, Nee-Ja)					0,04	0,08	0,26	1,04	0,01	0,08	0,02	1,01
Heeft partner (0-1, Nee-Ja)					-0,01	0,08	0,04	0,99	0,07	0,08	0,77	1,07
Betaald werk (0-1, Nee-Ja)					0,08	0,08	0,93	1,08	0,09	0,08	1,23	1,09
Vrijwilligerswerk (0-1, Nee-Ja)					0,15	0,06	6,18*	1,17	0,09	0,06	2,23	1,10
Familiecontacten (1-5, Zelden/nooit - Dagelijks)									0,07	0,04	3,13	1,07
Vriendencontacten (1-5, Zelden/nooit - Dagelijks)									0,26	0,04	39,72**	1,30
Burencontacten (1-5, Zelden/nooit - Dagelijks)									0,10	0,03	12,69**	1,11
-2 Log Likelihood	6 813,13				6 751,90				6 626,99			
Vrijheidsgraden (df)	11				15				18			
Nagelkerke R ²	0,08				0,09				0,10			

** p < 0,01; * p < 0,05.

B.8 Logistische regressieanalyses met ervaren van negatieve emoties, 2016

Zelden ervaren van negatieve emoties

	Model 1: persoonskenmerken, inkomen en gezondheid				Model 2: model 1 aangevuld met huishoudens- en werksituatie				Model 3: model 2 aangevuld met sociale contacten			
	B	SE	Wald	Odds ratio	B	SE	Wald	Odds ratio	B	SE	Wald	Odds ratio
Constante	1,16	0,17	48,85**	3,18	1,14	0,19	35,57**	3,12	0,63	0,27	5,37*	1,87
Achtergrondvariabelen												
Geslacht (0-1, Vrouw-Man)	-0,35	0,06	36,77**	0,70	-0,35	0,06	34,96**	0,70	-0,36	0,06	34,96**	0,70
Leeftijd (18-99 jaar)	0,02	0,00	143,73**	1,02	0,02	0,00	80,60**	1,02	0,02	0,00	76,80**	1,02
Onderwijsniveau (Laag= referentie)			0,13				0,18				0,12	
Middelbaar	0,02	0,07	0,11	1,02	0,01	0,08	0,02	1,01	0,02	0,08	0,04	1,02
Hoog	0,01	0,08	0,01	1,01	-0,02	0,08	0,05	0,98	-0,01	0,09	0,01	0,99
Migratieachtergrond (Nederlandse achtergrond= referentie)			23,63**				23,02**				23,18**	
Westerse migratieachtergrond	-0,12	0,10	1,41	0,89	-0,11	0,10	1,32	0,89	-0,12	0,10	1,41	0,89
Niet-westerse migratieachtergrond	-0,44	0,09	23,30**	0,64	-0,44	0,09	22,72**	0,64	-0,45	0,09	22,84**	0,64
Gestandaardiseerd besteedbaar inkomen (0-99, in percentielen)	0,00	0,00	19,05**	1,00	0,00	0,00	16,29**	1,00	0,00	0,00	16,28**	1,00
Ervaren gezondheid (Zeer goed= referentie)			432,52**				411,28**				388,34**	
Zeer slecht	-2,93	0,32	83,69**	0,05	-2,96	0,32	83,83**	0,05	-2,90	0,32	80,40**	0,05
Slecht	-2,44	0,15	250,56**	0,09	-2,45	0,16	244,34**	0,09	-2,39	0,16	228,38**	0,09
Gaat wel	-1,53	0,11	198,40**	0,22	-1,54	0,11	196,76**	0,22	-1,51	0,11	186,66**	0,22
Goed	-0,60	0,10	38,24**	0,55	-0,62	0,10	39,87**	0,54	-0,61	0,10	37,41**	0,55
Heeft kinderen (0-1, Nee - Ja)					-0,04	0,08	0,32	0,96	-0,07	0,08	0,81	0,93
Heeft partner (0-1, Nee - Ja)					0,22	0,07	9,87**	1,25	0,23	0,07	10,52**	1,26
Betaald werk (0-1, Nee - Ja)					-0,09	0,08	1,47	0,91	-0,08	0,08	1,19	0,92
Vrijwilligerswerk (0-1, Nee - Ja)					0,07	0,06	1,47	1,08	0,05	0,06	0,73	1,05
Familiecontacten (1-5, Zelden/nooit - Dagelijks)									0,00	0,04	0,01	1,00
Vriendencontacten (1-5, Zelden/nooit - Dagelijks)									0,05	0,04	2,40	1,06
Burencontacten (1-5, Zelden/nooit - Dagelijks)									0,09	0,03	10,75**	1,09
-2 Log Likelihood	7 173,54				7 082,67				7 007,14			
Vrijheidsgraden (df)	11,00				15,00				18,00			
Nagelkerke R ²	0,15				0,15				0,15			

** p < 0,01; * p < 0,05.

Verklaring van tekens

Niets (blanco)	Een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
.	Het cijfer is onbekend, onvoldoende betrouwbaar of geheim
*	Voorlopige cijfers
**	Nader voorlopige cijfers
2017-2018	2017 tot en met 2018
2017/2018	Het gemiddelde over de jaren 2017 tot en met 2018
2017/'18	Oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2017 en eindigend in 2018
2015/'16-2017/'18	Oogstjaar, boekjaar, enz., 2015/'16 tot en met 2017/'18

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Eindredactie Statistische Trends

Marion van den Brakel
Moniek Coumans
Annelie Hakkenes-Tuinman
Brigitte Hermans
Suzanne Loozen

Colofon

Uitgever
Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312, 2492 JP Den Haag
www.cbs.nl

Prepress
Centraal Bureau voor de Statistiek

Ontwerp
Edenspiekermann

Inlichtingen
Tel. 088 570 70 70
Via contactformulier: www.cbs.nl/infoservice

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen/Bonaire, 2018.
Verveelvoudigen is toegestaan, mits het CBS als bron wordt vermeld.